

ZADŁUŻENIE, WINDYKACJA DŁUGU, UPADŁOŚĆ KONSUMENCKA

„Prowadzenie Punktu Nieodpłatnej Pomocy Prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz wykonywanie zadań z zakresu edukacji prawnej w roku 2024” współfinansowany ze środków Urzędu Miasta Nowego Sącza

Radca prawny Władysław Pasoń

2024r.

DŁUG

- ▶ Dług to zobowiązanie finansowe powstałe wobec wierzyciela.
 - ▶ Dług powstaje, kiedy jedna ze stron umowy nie ureguluje na czas należności.
 - ▶ Dług nazywany jest zobowiązaniem.
 - ▶ Zgodnie z art. 353 Kodeksu Cywilnego: „zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie spełnić”.
-

ZADŁUŻENIE

- ▶ Jeżeli dłużnik nie dokona terminowej spłaty, jego dług przekształci się w zadłużenie.
 - ▶ Zadłużenie to przeterminowane zobowiązanie.
 - ▶ Osoba zadłużona to taka, która posiada niewykonane, zaległe spłaty.
-

DŁUŻNIK

Jest to osoba zobowiązana do spełnienia świadczenia na rzecz innej osoby (wierzyciela) na podstawie łączącego je stosunku zobowiązaniowego (np. umowy).

WIERZYCIEL

Jest to osoba, która może żądać spełnienia świadczenia od innej osoby (dłużnika), z którą łączy ją stosunek zobowiązaniowy.

WYMAGALNOŚĆ DŁUGU

- Dług staje się wymagalny, kiedy upływa termin jego płatności/poszczególnej raty.
- Jeżeli z umowy kredytu wynika, że dług ma być spłacany ratałnie i każda rata ma ustalony inny termin płatności, to z nadejściem tego terminu staje się wymagalna.
- Bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.
- W rezultacie każda z rat przedawnia się oddzielnie.

WINDYKACJA DŁUGU – UWAGI OGÓLNE

- ▶ Windykacja długu, a w zasadzie postępowanie windykacyjne, to nic innego jak podjęcie określonych czynności prawnych w celu odzyskania należności od osoby, która zaciągnęła zobowiązanie (dług).
- ▶ Proces windykacji musi być przeprowadzony zgodnie z prawem, w szczególności z przepisami Kodeksu Cywilnego, Kodeksu Postępowania Cywilnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.
- ▶ Proces związany z windykacją rozpoczyna się w sytuacji, gdy wymagalne zobowiązanie pieniężne nie zostanie przez dłużnika spełnione (środki nie zostaną zwrócone wierzycielowi w odpowiednim terminie). Wówczas najczęściej wierzyciel – w celu polubownego załatwienia sporu – kieruje do dłużnika pisemne wezwanie do zapłaty długu w wyznaczonym terminie, najczęściej z pouczeniem, że w przypadku nieuiszczenia zaległości, sprawa zostanie skierowana na drogę postępowania sądowego, a następnie egzekucyjnego (do Komornika).

WINDYKACJA DŁUGU – POSTĘPOWANIE SĄDOWE

- ▶ Po bezskutecznym upływie wyznaczonego w wezwaniu do zapłaty terminu, wierzyciel może wnieść przeciwko dłużnikowi powództwo o zapłatę do właściwego Sądu (najczęściej wydział cywilny lub gospodarczy w przypadku przedsiębiorców).
- ▶ Sąd ma możliwość rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym i wydania nakazu zapłaty (upominawczy bądź nakazowy) – a to na podstawie dokumentów przedłożonych przez wierzyciela (powoda) do pozwu. Nakaz zapłaty następnie zostaje doręczony na adres dłużnika (pozwanego), z pouczeniem, że istnieje możliwość zaskarżenia takiego nakazu zapłaty w terminie 14 dni (w formie sprzeciwu od nakazu upominawczego lub zarzutów do nakazu nakazowego).
- ▶ Jeżeli dłużnik (pozwany), w ustawowym terminie nie złoży opisywanego środka zaskarżenia, nakaz zapłaty uprawomocni się i będzie stanowił tytuł wykonawczy (będzie uprawniał wierzyciela do wszczęcia na jego podstawie postępowania egzekucyjnego przed komornikiem).
- ▶ Z kolei, jeżeli dłużnik (pozwany), w terminie 14 dni zaskarży nakaz, sprawa zostanie skierowana do trybu zwykłego, Sąd najczęściej wyznaczy rozprawę, będzie rozpoznawał sprawę "od nowa" i zakończy się ona wydaniem wyroku. Dłużnik (pozwany), w toku sprawy może żądać oddalenia powództwa w całości/w części, ma prawo i obowiązek podniesienia wszystkich twierdzeń i dowodów na odparcie argumentów wierzyciela (powoda) i dla potwierdzenia swojej racji – najlepiej zrobić to już w pierwszym piśmie procesowym, czyli w środku zaskarżenia do nakazu.
- ▶ Od wyroku przysługuje dłużnikowi (pozwanemu) apelacja do Sądu II instancji, po uprzednim złożeniu wniosku o sporządzenie przez Sąd I instancji uzasadnienia wyroku. Jeżeli apelacja nie zostanie złożona, wyrok zasądzający świadczenie, po uprawomocnieniu staje się tytułem wykonawczym i jak wyżej – na jego podstawie wierzyciel może skierować sprawę do postępowania egzekucyjnego przez Komornikiem w celu wyegzekwowania należności zasądzonych w treści orzeczenia sądu.

WINDYKACJA DŁUGU – POSTĘPOWANIE EGZEKUCYJNE

- ▶ Postępowanie egzekucyjne jest postępowaniem wykonawczym, w stosunku po opisanego powyżej postępowania sądowego. Jest to zespół norm i czynności podejmowanych przez strony i organ egzekucyjny w celu przymusowego wyegzekwowania należności.
- ▶ Postępowanie egzekucyjne musi być prowadzone zgodnie z prawem, w szczególności z przepisami Kodeksu Postępowania Cywilnego, ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, ustawy o kosztach komorniczych. Stronami postępowania egzekucyjnego są wierzyciel oraz dłużnik. Zgodnie z przepisem art. 759 § 1 Kodeksu Postępowania Cywilnego (dalej: KPC), czynności egzekucyjne są prowadzone i wykonywane przez komorników, z wyjątkiem czynności zastrzeżonych dla sądów.
- ▶ Podstawą egzekucji prowadzonej przez Komornika, a wszczętej na pisemny wniosek wierzyciela, jest tytuł wykonawczy. Tytułem wykonawczym jest zaś tytuł egzekucyjny (nakaz zapłaty, postanowienie, wyrok) zaopatrzony w klauzulę wykonalności – art. 776 KPC.
- ▶ Wszczęcie egzekucji przeciwko dłużnikowi następuje na podstawie pisemnego wniosku złożonego przez wierzyciela do Komornika sądowego. We wniosku o wszczęcie egzekucji wskazuje się świadczenie, które ma być spełnione. Do wniosku lub żądania dołącza się tytuł wykonawczy.
- ▶ Organ egzekucyjny stosuje sposób egzekucji najmniej uciążliwy dla dłużnika.

JAK WYJŚĆ Z ZADŁUŻENIA?

▶ Przykładowe sposoby wyjścia z zadłużenia:

Konsolidacja – zaciągnięcie jednego większego kredytu na spłatę wszystkich mniejszych zobowiązań.

Negocjacje z wierzycielami – co do zmiany dotychczasowych warunków spłaty danego zobowiązania

Pomoc doradcy finansowego – w celu wyboru efektywnej strategii spłat

Upadłość konsumencka – wniosek składany do sądu upadłościowego po spełnieniu ustawowych przesłanek

UPADŁOŚĆ KONSUMENCKA – UWAGI WSTĘPNE

- ▶ Jest to procedura związana z postępowaniem sądowym, rozpoczęta na skutek złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości.
- ▶ Celem ogłoszenia upadłości konsumenckiej jest oddłużenie, czyli zatrzymanie spirali zadłużenia, umożliwienie niewypłacalnej osobie wyjścia z długów – ugodowej spłaty zadłużenia poprzez ustalenie realnego planu spłaty wierzycieli.
- ▶ W wyjątkowych sytuacjach sąd może odstąpić od ustalania planu spłat wierzycieli i umorzyć zobowiązania upadłego bez ustalenia planu spłaty.
- ▶ Zgodnie z postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 9 stycznia 2018 r., o sygn. akt: XXIII Gz 1103/17 : „ zasadniczym (pierwszoplanowym) celem tzw. upadłości konsumenckiej jest oddłużenie osoby fizycznej. Chodzi więc przede wszystkim o umożliwienie osobie fizycznej normalnego funkcjonowania przez uzyskanie oddłużenia i tzw. ” nową szansę”, a nie tylko doprowadzenie do zaspokojenia roszczeń wierzycieli.”

ETAPY POSTĘPOWANIA O UPADŁOŚĆ KONSUMENCKĄ

- ▶ Postępowanie przed sądem jest dwuetapowe:

ETAP I

sąd rozpoznaje wniosek o ogłoszenie upadłości

(polega to na weryfikacji czy zachodzą wszystkie przesłanki umożliwiające ogłoszenie upadłości danego podmiotu i wydaniu postanowienia o ogłoszeniu upadłości lub odmowie)

ETAP II

właściwe postępowanie upadłościowe

(rozpoczyna się po ogłoszeniu upadłości, tj. po wydaniu postanowienia o ogłoszeniu upadłości, polega na zgromadzeniu masy upadłości, jej likwidacji, ustaleniu planu spłaty i podziale funduszy pomiędzy wierzycielami)

UPADŁOŚĆ KONSUMENCKA – PRZESŁANKI

- ▶ Aby skutecznie ubiegać się przed sądem o ogłoszenie upadłości należy spełnić wymagane przesłanki:

Stan niewypłacalności

(dłużnik rzeczywiście nie jest już w stanie regulować swoich zobowiązań, które są wymagalne, czyli takich, których termin płatności już upłynął)

Status osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej

(upadłość konsumencka nie może zostać ogłoszona w stosunku do przedsiębiorcy – postępowanie upadłościowe w takiej sytuacji regulują inne przepisy Prawa upadłościowego, a jej zasady kształtują się zupełnie inaczej, nie stanowi przeszkody dla ogłoszenia upadłości konsumenckiej fakt wcześniejszego prowadzenia działalności gospodarczej przez dłużnika)

- ▶ Po nowelizacji przepisów w 2020r, sąd nie bada, czy dłużnik umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie ją zwiększył, a wystąpienie tej przesłanki nie stanowi już przeszkody dla ogłoszenia upadłości

OGŁOSZENIE UPADŁOŚCI KONSUMENCKIEJ

- ▶ Po uznaniu, że zaszły dwie wymienione powyżej przesłanki, sąd wydaje postanowienie o ogłoszeniu upadłości konsumenckiej.
 - ▶ Postanowienie o ogłoszeniu upadłości podlega obwieszczeniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Dzięki temu każdy może się zapoznać z jego treścią na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.
 - ▶ Sąd ustanawia syndyka, który ma za zadanie ustalić majątek dłużnika, określić plan podziału funduszków masy upadłości i przygotować plan spłaty wierzycieli, przejmuje zarząd nad majątkiem dłużnika.
 - ▶ W ramach zarządu majątkiem syndyk przejmuje wszelkie składniki majątku, w tym pieniądze na rachunkach bankowych, ruchomości i nieruchomości.
-

OGŁOSZENIE UPADŁOŚCI KONSUMENCKIEJ

– cd

- ▶ Syndyk sporządza spis inwentarza i plan likwidacyjny masy upadłości.
 - ▶ Następuje likwidacja majątku.
 - ▶ Syndyk sporządza projekt planu spłaty wierzycieli i wysłaa go do wierzycieli oraz upadłego.
 - ▶ Syndyk przesyła plan spłaty wierzycieli wraz ze stanowiskiem wierzycieli i upadłego do sądu.
 - ▶ Sąd ustala plan spłaty wierzycieli. Wydanie postanowienia o ustaleniu planu spłaty wierzycieli kończy postępowanie upadłościowe przed sądem.
-

UMORZENIE ZOBOWIĄZAŃ BEZ USTALANIA PLANU SPŁATY

- ▶ W wyjątkowych sytuacjach możliwe jest – po ogłoszeniu upadłości konsumenckiej – umorzenie długów **bez ustalania planu spłaty**. Świadczy o tym art. 491¹⁶ ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo Upadłościowe, zgodnie z którym: „Sąd umarza zobowiązania upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, jeśli osobista sytuacja upadłego w oczywisty sposób wskazuje, że nie byłby on zdolny do dokonania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli.”
- ▶ Przesłanką umorzenie zobowiązań jest więc trudna sytuacja osobista upadłego (szeroko rozumiana), która wskazuje na to, że nie jest on w stanie dokonywać żadnych spłat w ramach ewentualnego planu spłaty.
- ▶ Tę okoliczność należy przed sądem udowodnić.

- ▶ Zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 12 października 2017, o sygn. akt: XV GUp 8/16,,: ***„bez znaczenia jest wysokość niezaspokojonych zobowiązań, przyczyna powstania trudnej sytuacji osobistej upadłego czy też inne okoliczności. Sama obiektywnie istniejąca sytuacja osobista upadłego wykluczająca jakiegokolwiek spłaty w ramach planu jest wystarczającą podstawą do umorzenia zobowiązań bez ustalania planu spłaty wierzycieli”***. Jeżeli więc mimo posiadania przez upadłego zdolności zarobkowych, którekolwiek z jego zobowiązań przekracza jego możliwości zarobkowe tak dalece, że nie będzie on w stanie zrealizować planu spłaty na rzecz swych wierzycieli, to w takiej sytuacji będzie możliwe umorzenie wierzytelności bez planu spłaty.

KONSEKWENCJE OGŁOSZENIA UPADŁOŚCI KONSUMENCKIEJ

- ▶ Z chwilą ogłoszenia upadłości konsumenckiej, m.in.:

Upadły konsument traci możliwość rozporządzania własnym majątkiem

Upadły konsument traci prawo do zarządzania i korzystania z majątku wchodzącego do masy upadłości

Syndyk pobiera połowę wynagrodzenia za pracę upadłego, z tym, że wolna od zajęcia jest kwota w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Zawieszeniu podlegają wszystkie postępowania sądowe i egzekucyjne prowadzone przeciwko upadłemu

CZAS TRWANIA POSTĘPOWANIA UPADŁOŚCIOWEGO

- ▶ Od złożenia wniosku do umorzenia długów może minąć kilka miesięcy, a nawet kilka lat. Wiele zależy od stopnia skomplikowania sprawy.
- ▶ Samo rozpatrzenie wniosku o ogłoszenie upadłości trwa nawet do roku czasu.
- ▶ Dalsze etapy postępowania zależą od podejmowanych czynności, stanu masy upadłości itd.
- ▶ Z kolei realizacja planu spłaty wierzycieli (jeżeli zobowiązania nie zostaną w całości umorzone), co do zasady nie zajmie więcej, niż 36 miesięcy.

KOSZTY SĄDOWE SPRAWY O UPADŁOŚĆ KONSUMENCKĄ

- ▶ Opłata sądowa od wniesienia wniosku wynosi jedynie 30 zł. Potwierdzenie jej wniesienia należy załączyć do dokumentów składanych do sądu.
- ▶ Dalsze koszty, m.in. wynagrodzenie syndyka i inne zobowiązania masy upadłości zależną od stanu danej sprawy.
- ▶ Do kosztów postępowania zalicza się wydatki bezpośrednio związane z ustaleniem, zabezpieczeniem, zarządaniem i likwidacją masy upadłości oraz ustaleniem wierzytelności, w szczególności wynagrodzenie syndyka oraz jego zastępcy, wynagrodzenie osób zatrudnionych przez syndyka oraz należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne od wynagrodzenia tych osób, wynagrodzenie i wydatki członków rady wierzycieli, wydatki związane ze zgromadzeniem wierzycieli, koszty archiwizacji dokumentów, korespondencji, ogłoszeń, eksploatacji koniecznych pomieszczeń, podatki i inne daniny publiczne związane z likwidacją masy upadłości.
- ▶ Niezaspokojone z masy upadłości zobowiązania, po zakończeniu postępowania upadłościowego ponosi upadły.
- ▶ Istnieje możliwość złożenia wniosku o zwolnienie w całości/części z kosztów sądowych.